

Se staden från ovan - Solnas 17 bästa utsiktsplatser

Det är höjdskillnaderna som gör Solna. Berg, åsar, branter och dalgångar skapar tillsammans ett omväxlande och många gånger dramatiskt landskap. Runt hörnet väntar ständigt nya utsikter. Den här vägledningen av populärhistorikern och guiden Michael Karlsson presenterar sjutton utsiktsplatser i Solnas åtta stadsdelar.

1. Arken - konstvandring i säkert sällskap
2. Frösundatoppen/Haga kulle - med himmelen som sällskap
3. Grottbberget - ett gömställe i Hagaparken
4. Guldporten - en hisnande upplevelse med marina toner
5. Hagastaden - från ingenmansland till tät kvartersstad
6. Hannebergsparken - en doldis där gamla Solna trefaldigt möts
7. Karolinska Institutet - i spetsforskningens högborg
8. Kvarnberget - en naturupplevelse med Toscana och Plupp som belöning
9. Marias berg - en rofylld parkstund i Ulriksdal
10. Mot norr från Hagalund - Solna i förändring
11. Mot söder från Hagalund - ett panorama på 180 grader
12. Norra begravningsplatsen - i de rikas kvarter på fåfångans marknad
13. Pipers park - med stänk av 1700-tal och graffiti
14. Råsunda skyltar - titta på folkstormande sjö och Solnas Manhattan
15. Sfären och Bockholmen - fyra kommuner möts i en kärleksfull omfamning
16. Tivoliberget - bland kattugglor och vattensalamandrar
17. Överjärva - Solnas Skansen

Vilka tre utsiktsplatser tycker du är bäst? Saknar du någon utsiktsplats? Mejla Michael Karlsson på info@frescatiutbildning.se.

- Stadsdel
- Hitta hit steg 1
- Hitta hit steg 2. Fysisk insats: Behaglig/Ansträngande/Utmanande (höjd i m)
- Utsikten: Intressant/Vidunderlig/Omtumlande
- När du ändå är här
- Belöna dig själv efteråt
- Låt känslan stanna kvar

1. Arken - konstvandring i säkert sällskap

- Huvudsta.
- Ta buss 507 från Västra skogen och **stig av** vid ändhållplatsen Tomtebodas postterminal. Posthanteringen hör till historien och i stället har några gymnasieskolor flyttat in i en av Sveriges största byggnader. Uppe på berget tronar PostNords huvudkontor Arken med det kraftigt utskjutande entrétaket. Visst liknar det Noas ark som precis har strandat på berget Ararat? **Gå in i foajén** och titta på den förhistoriska skelettgraven. I en monter finns bärnstenspärlor och en brosch som den begravda kvinnan fick med sig till andra sidan.
- Till vänster om entrén börjar gångvägen som går runt hela huset. Här ute finns en domarring och en gravhög från järnåldern med bra informationstavlor. Det är gammal mark du står på! En bit bort till vänster **ser** du Pål Svenssons jätteklot i diabas. Den slätpolerade ytan av diabas är som en spegel. Efter en stund **kommer** du upp till en amfiteater i tallskogen. Konstnären Gunilla Bandolin vill med sin installation av sten påminna oss om stenbrottet som en gång låg på platsen. [Ansträngande \(35 m\)](#).
- Vidunderlig. Uppe på terrassen vid Arkens gavelterrass möter en utsikt som heter duga. Bortom Säkerhetspolisens huvudkontor **ser** du 1) Hagalunds arbetsplatsområde intill Norra begravningsplatsen, 2) Frösundatoppen/Haga kulle och 3) Landstingshuset i gult tegel vid Haga norra. Till höger mellan tallarna fångar Norra tornen vid Torsplan ens uppmärksamhet. **Fortsätt** runt byggnaden. Du **går förbi** konstverket Mandala bestående av 28 granitblock. Konstnären heter Nahara Takashi och hans skulpturer bygger på kontrasten mellan tomrum och massa, mellan skrovliga och släta ytor.
- Precis bakom Säkerhetspolisens huvudkontor finns ett av Solnas byggnadsminnen, Statens bakteriologiska laboratorium. Gunnar Asplund ritade det i slutet av 1930-talet. SBL heter i dag Folkhälsomyndigheten med lokaler vid Karolinska Institutet, men uppgiften är densamma; att forska om, förebygga och bekämpa infektionssjukdomar. **Välj** Bolstomtavägen längs med järnvägen och **gå in i** huvudbyggnadens entréhall på Gunnar Asplunds allé 6. **Titta på** den stilbildande spiraltrappan och taklamporna som liknar en sprutspets med hängande droppe. Längs Gunnar Asplunds allé och Arvid Tydén's allé ser du före detta stallar, laboratorier och djursjukhus som en gång hörde till SBL.
- Du befinner dig i Ingenting som är en del av Huvudsta. Det sägs att Carl Michael Bellman ville hyra ett sommarnöje och gick till Gustav III för att höra om det fanns något ledigt. Kungen svarade att ”i år har jag ingenting att ge dig”. Bellman lär då ha sagt: ”Får jag ingenting till sommarnöje är jag konungen evigt tacksam”. Tro det om du vill. Under de senaste åren har genomtänkta och fint sammanhållna kvarter vuxit fram i Ingenting. Avsluta vandringen med att **testa pizzan** på Pixel på Epistelvägen. Äkta vara från Neapel utlovas.
- Carina Burmans biografi över Carl Michael Bellman är en tegelsten på 750 sidor. Den går att **sträckläsa**. Den går att **bläddra i**. Det är lätt att fastna i bokens alla fantastiska bilder från det sena 1700-talets Stockholm.

2. Frösundatoppen/Haga kulle - med himmelen som sällskap

- Haga.
- Välj antingen buss 67 mot Frösundavik och **stig av** vid hållplats Frösunda strand eller någon av bussarna som stannar vid hållplats Haga norra.
- Från hållplats Frösunda strand **ser** du stigen som slingrar sig upp till toppen. Den här vägen är mycket utmanande. Något lättare går det om man **väljer** stigen som börjar vid parkeringsplatsen intill Haga norra. Utmanande (75 m).
- Omtumlande. Här på Solnas tak är det lätt att bli stående länge. Norrut **ser** du trafikplatsen vid Järva krog och långt därborta Scandic Victoria Tower i Kista. Österut går Brunnsviken över i Tivoliberget och bebyggelsen i Bergshamra. Söderut reser sig Norra tornen vid Torsplan. Västerut fylls blickfältet av Arenastaden med shoppingpalats, hotell och nationalarena. Om du står här vid solnedgången **kan** du notera skillnaden mellan det mörkare Brunnsviken och den så intensivt upplysta Arenastaden. På toppen finns en minnessten med inskriften "Till minne av Klara 1600-1960. Stenen restes av Stockholmspartiet november 2005". Från början var den här delen av Stockholmsåsen 50 meter hög. Men sedan forslades rivningsmassorna från både Stockholms innerstad och gamla Hagalund hit. Och 50 meter blev 75 meter. **Under dina fötter** ligger en försvunnen bebyggelsehistoria, från Per Henrik Lings Gymnastiska centralinstitut, som låg vid nuvarande Sergels torg till trähusen i Hagalund, som konstnären Olle Olsson Hagalund förevigade.
- Nedanför Frösundatoppens norra sida, **passera** den mastodontiska SAS-byggnaden och **gå fram** till den mer hanterbara herrgården Annelund med sin gyllengula fasad. Per Henrik Ling, den svenska gymnastikens fader, bodde på Annelund 1822-1839. Öppna grinden och titta närmare på den rödmålade sidobyggnaden som var Lings gymnastiksal. Familjen Lings begravningsplats strax norr om gården går att besöka. Per Henrik Ling själv ligger under bautastenen vid branten ned mot Brunnsviken.
- Restaurang Rehabstation på Frösundaviks allé 4 serverar tillförlitligt god dagens lunch. **Titta lite extra** på konstverken - Sveriges modernaste rehabiliteringscenter har en imponerande konstsamling.
- 1978 grundade Johan Holmsäter Friskis & Svettis. 5 % av Sveriges befolkning är medlemmar i någon av de 109 föreningarna varav den i Solna centrum är en. Efter några besök där går det förmodligen **lättare** att ta sig upp på Frösundatoppen.

3. Grottberget - ett gömställe i Hagaparken

- Haga.
- Ta någon av bussarna som stannar vid hållplats Haga södra.
- **Följ** Brunnsvikens strandlinje. Passera Kungliga begravningsplatsen och Konditori Vasaslätten. Bakom den lilla glasskiosken leder en stig upp på berget. Det är få som hittar hit. Chansen är stor att du får ha platsen och upplevelsen **för dig själv**. Ansträngande (30 m).
- Vidunderlig. Härifrån **får** du en mycket fin bild av hur Gustav III:s paviljong är infogad i denna norra del av Hagaparken. På Frescatiberget på andra sidan Brunnsviken stod i slutet av 1700-talet en obelisk som blickfång för parkens flanörer. Stenfundamentet finns fortfarande kvar. Du står i närheten av något som liknar en brunn med ett högt staket. **Vad är det?** Ett stort stall skulle byggas på åsen norrut mot Koppartälten. Hästar kräver vatten och det fanns i Brunnsviken. Alltså sprängde man ett schakt vars vertikala del kan ses från gångvägen nere vid sjön. Därför namnet Grottberget. Ett paternosterverk och en väderkvarn skulle transportera upp vattnet till platsen där du **står**, men ingenting av detta genomfördes. Det verkar som om Gustav III planerade att låta en del av vattnet forsa ner för berget i syfte förstärka naturens dramatik. Kommittén för Gustavianska Parken har föreslagit att man ska göra verklighet av denna idé som glömdes bort efter kungens död 1792. **En tilltalande tanke!**
- Gå ner till Gustav III:s paviljong och **detaljstudera** gaveln mot Brunnsviken. Kolonner bär upp ett bjälklag som i mitten bryts av en rundbåge - det var en mycket vanlig arkitekturform i antikens Grekland och Rom. När jag guidar brukar jag visa en bild på ett tempel från 100-talets Efesos i nuvarande Turkiet med exakt samma utformning. Man kan säga att Hagaparken med dess byggnader är **ett ideologiskt manifest** från upplysningstidens 1700-tal. För upplysningstänkarna framstod antiken nämligen som det mänskliga förnuftets första storhetstid. Gustav III och hans arkitekter var en del av denna idévärld och det syns alltså fortfarande i Hagaparken.
- Fortsätt längs Brunnsviken till Konditori Vasaslätten, det perfekta stället för kaffe med sockerkaka och småkakor. Vattenskålar för hundarna finns självklart. Med lite ansträngning kan man skymta både Turkiska kiosken och Kinesiska paviljongen i denna södra del av Hagaparken. På den lindomgårdade platsen gör naturen sitt bästa för att förmedla **meditativ stillhet** i något som påminner om gångna tiders kurortsmiljöer.
- Gustav III genomförde sin **första oblodiga revolution** den 19 augusti 1772. I talet till riksdagens fyra stånd beskriver han med lysande retoriska piruetter fritidstidens svagheter och lovar i stället att "styra ett fritt Folk" genom "säkerhet under lagen och av lagen". Talet finns i antologin *Svenska tal från Torgny lagman till Ingmar Bergman*. Man kommer den historiska personen Gustav III något lite närmare när man läser det.

4. Guldporten - en hisnande upplevelse med marina toner

- Huvudsta.
- Ta tunnebanan till Västra skogen och gå fram till slutet av Johan Enbergs väg.
- Du **dras till** Björn Erling Evensens konstverk Porten, som de flesta kallar Guldporten. När solen skiner på den förgyllda bronzen är det lätt att förstå varför. Effekten blir dramatisk, nästan överjordisk, som att stå vid världens ände. I en omröstning om **Solnas vackraste plats** skulle Porten förmodligen vinna guldpokalen. [Behaglig \(30 m\)](#).
- Omtumlande. Med Solna i ryggen och Ulvsundasjön nedanför kan du **bocka av** följande delar av Stockholm, från vänster till höger: 1) Populära Hornsbergs strand på östra Kungsholmen. 2) Tranebergsbron öppnade för trafik 1934 och var då världens längsta brobåge gjuten i betong. 3) Det strandnära och postmodernistiska Minneberg från 1980-talet. 4) Margretelund där båtklubbarna trängs. 5) Johannesfred med tvärbanan och Huvudstabron.
- **Välj** någon av gångvägarna ner till Huvudsta strand. Här nere är det ofta full fart. I allén med lindar från 1650-talet **möter** du kanske ryttare från Hufvudsta Ridklubb. Barngrupper flockas bland djuren på Augustendals 4H-Gård. Kanske spelas det en föreställning på friluftsteatern. Sommartid är utomhusbadet med sina två uppvärmda bassänger ett givet val. Runtomkring finns byggnader som fortfarande hör till Huvudsta gård med sin långa och spännande historia. Låt mig bara nämna att i Gamla slottet planerades mordet på Gustav III. På huvudstagard.se finns information om de olika byggnaderna. Gården ägs sedan 1817 av familjen Wibom.
- Pampas Marina är en tjärdoftande kreativ plats **med båten i fokus**. Båtplatser, verkstäder och magasin blandas med 40 hushåll som bor permanent i sina båtar eller i fast förankrade aquavillor. Bli en del av detta för en stund när du slår dig ner på bryggan för att äta brunch. Sedan väljer du kanske att fortsätta strandpromenaden bort till Karlsbergs slott och kommungränsen till Stockholm.
- Max Ferdinand Wibom på Huvudsta gård sålde mark till det som 1903 blev municipalsamhället Nya Huvudsta. Men **relationen till de nya invånarna var infekterad**. Författaren Sigfrid Siwertz var släkt med familjen Wibom och ungdomskamrat till en bror till Max. Det var dock en vänskap som slutade i ovänskap. I romanen *Selambs* från 1920 låter han Wiboms bli Selambs, Nya Huvudsta bli Majängen och Max bli Peter. Sigfrid Siwertz skriver att "**det var den där vattenledningshistorien**. Man hade efter åtskilliga kommunalstämmor beslutat sig att skaffa vattenledning i Majängen. Det behövdes, ty brunnarna voro usla och hygienem värre. En del av de nödvändiga medlen voro redan upplånade, och man vände sig till Peter för att få lägga ner rör. Det ansågs som en formsak. Gatorna voro visserligen hans, men om han också inte fullföljde det utlovade vägarbetet, så föll det ingen in, att han skulle vägra de lurade plats för ledningarna. Men det var just, vad Peter gjorde. -Marken är min och vill ni dra rör där, så får ni betala, sade han." Det finns källor som visar att författarens fiktion vilar på historisk grund.

5. Hagastaden - från ingenmansland till tät kvartersstad

- Haga.
- Ta buss 3 till ändhållplatsen Karolinska sjukhuset norra.
- Karolinska vägen, Visionsgatan och Maria Aspmans gata **tar dig till utsiktplatsen** vid Eugeniavägen 61. Behaglig (20 m).
- Intressant. Du **står** fram en välhållen träbyggnad från slutet av 1880-talet. Prinsessan Eugenia, syster till Karl XV och Oskar II, lät bekosta detta ålderdomshem för blinda kvinnor utan möjlighet att försörja sig. Hon blev känd för sitt engagemang för människor som hamnade utanför samhället vid en tid då det inte fanns något skattefinansierat socialt skyddsnet. Från samma tid och med samma välgörare är byggnaden till höger, Eugeniahemmet. Det byggdes för fattiga barn med obotlig fysisk funktionsnedsättning. Här fick de vård, undervisning och yrkesutbildning. Omkring dessa institutioner växte sedan Karolinska sjukhuset fram omkring år 1940. Nu ska sjukhusområdet bli en del av Hagastaden. Eugeniavägen utgör gräns mellan Solna och Stockholm. Solna har inte börjat bygga sin norra del av Hagastaden ännu men du kan **betrakta** hur långt Stockholm har kommit. Det som för något år sedan var ett ogästvänligt öppet dike för E4/E20 och Värtabanan är nu en myllrande byggarbetsplats. Stockholmsgatorna Gävlegatan, Hälsingegatan och Dalagatan dras in i Solna. Hälsingegatan kommer att få rollen som sammanbindande promenadstråk från den ena kommunen till den andra. Bostadshusen utefter Norra Stationsgatan är höga och står tätt, mycket tätt. Det innebar att merparten av lägenheterna är mörka. **Kommer samma sak att hända** i de nya stadskvarteren bakom Blindhemmet och Eugeniahemmet? En annan fråga är i vilken grad man kommer att respektera Hagaparken som en del av lagskyddade Kungliga nationalstadsparken när man drar om Uppsalavägens sträckning. Marken är värd stora belopp. Men ta nu in höghusen vid Norra Stationsgatan. Arkitekterna har inspirerats av tidig skyskrapearkitektur i Chicago och New York.
- **Gå genom** sjukhusområdet till parkeringshuset i hörnet Framstegsgatan/Gävlegatan. Här finns Kristoffer Zetterstrands dataspelsinspirerade konstverk Ager Medicinae. Till vänster om entrén på Gävlegatan finns en QR-kod dold bland de 27 500 kakelplattorna. **Scanna** den och få tillgång till ett uppslagsverk över läkekonsten.
- Vete-Katten, Eugeniavägen 9. Det passar perfekt med **en prinsessbakelse** här vid gatan med kunglig anknytning.
- I maj 2018 invigde Carl XVI Gustaf nya Karolinska Universitetssjukhuset. Prinsessan Eugenia var hans farfars farfars syster. Prinsessan Christina, kungens yngsta syster, har tillsammans med Carl Otto Werkelid skrivit boken *Hon kallades Daisy. Att finna en farmor*. Boken är både **läsvärd och lyssningsbar** - det är Christina själv som har läst in den.

6. Hannebergsparken - en doldis där gamla Solna trefaldigt möts

- Skytteholm.
- Utgå från Solna centrum.
- Gå Skytteholmsvägen ett kvarter och vik av till vänster på Hannebergsgatan. I slutet av gatan är det bara att **fortsätta rakt fram och upp** i Hannebergsparken. Det är få som hittar hit. Du får förmodligen platsen och stunden för dig själv. Ansträngande (35 m).
- Intressant. Nedanför berget dundrar Solnavägen fram parallellt med Västra vägen som är en del av Hagalund. Bakom det resliga stadshuset ser du glaspinnen i hörnet av Solnavägen och Garvis Carlssons gata. Där börjar Råsunda. Hannebergsparken är nu en del av Skytteholm men ingick ursprungligen i Nya Huvudsta. **Låt oss tänka en stund på Hagalund, Nya Huvudsta och Råsunda som blev självständiga så kallade municipal-samhällen 1899, 1903 respektive 1911. De utgjorde kärnan till det som blev Solna stad den 1 januari 1943. Hagalund och Nya Huvudsta byggdes för hantverkare och arbetare. I Råsunda flyttade tjänstemän in. Dessa socioekonomiska skillnader syns fortfarande i stadsbilden. Den första stadsplanen för Skytteholm togs fram 1948 och innebar startskottet för stadsdelen som nu utgör Solnas mitt. Nya Huvudsta blev Huvudsta, krympte i storlek och fick en ny nordlig gräns längs med järnvägen.**
- Nya Huvudsta revs nästan helt på 1960- och 1970-talen. **Endast fyra byggnader finns kvar**. Lämna Hannebergsparken och gå till vänster på Hannebergsgatan. Efter en liten stund står du framför ett flerfamiljshus på Klippgatan 2. Det är ett praktfullt exempel på den variationsrika panelarkitektur som dominerade svenska städer omkring år 1900. Liggande och stående brädor ger fasaden en charmig karaktär som förstärks av färgsättningen och de omsorgsfullt utsågade detaljerna. Det märks att bostadsrättsföreningen omsorgsfullt vårdar fastigheten med tillhörande trädgård - **en insats som vore värd Kulturmiljöpriset!**
- Köp **en korv med bröd** vid Solnaplan och titta på Thomas Qvarsebos skulptur av den legendariske Korv-Ingvar. Ingvar Rogell sålde korv här från 1948 till 1990-talet. Människor med problem kunde ibland få en korv. På jularna besökte han cancerkliniken för barn på KS och uppträdde med sång och musik. Han stöttade också knattelagen i Solna med spelardräkter.
- Avsluta vandringen i biblioteket i Solna centrum. I **Solnarummet** en trappa upp finns litteratur, bilder och mycket annat om Solnas åtta stadsdelar. Risker är överhängande att du blir kvar en god stund.

7. Karolinska Institutet - i spetsforskningens högborg

- Haga.
- Ta någon av bussarna som stannar på Solnavägen vid hållplats Karolinska institutet Biomedicum.
- Karolinska Institutet/KI och Karolinska Universitetssjukhuset/Nya Karolinska Solna förbinds med en gång- och cykelbro över Solnavägen. Från KI-sidan finns en trappa som leder upp till bron. **Gå upp och ställ dig mitt på bron** som är början på Akademiska stråket. Behaglig (20 m).
- Intressant. **Medan du nu står** på bron passerar förmodligen både civilklädda forskare och vitklädd sjukhuspersonal. KI har den största delen av medicinsk akademisk forskning i Sverige och det största utbudet av medicinska utbildningar. Fyra Nobelpris i fysiologi eller medicin har gått till KI:s forskare. **Titta först** på Solnavägen mot Solna centrum. Här kantas Solnavägen av nya byggnader i det större formatet. Till vänster: 1) Gert Wingårdhs Aula Medica med sin kraftigt lutande och krökta fasad. 2) Grönskimrande Biomedicum där en stor del av den experimentella forskningen är samlad. 3) Widerströmska huset rymmer bland annat forskning om global folkhälsa och har Folkhälsomyndigheten som närmaste granne. **Skänk en tanke** till Karolina Widerström (1856-1949), Sveriges första kvinnliga läkare. Till höger fyller det nya sjukhuset ut gaturummet ända ned till Karolinska vägen. Fortsättningen av Solnavägen kommer fram till 2030 att förvandlas till en stadsgata genom en serie av byggnadsprojekt. **Vänd dig om** och titta på den framväxande Hagastaden. Det här är navet i life science-satsningen med målet att finna nya medicinska och tekniska lösningar som kan förbättra och förlänga våra liv. **Gå fram till** platsen mellan Aula Medica och Stenbrottet/Gammelgården. Kontrasten mellan den ikoniska universitetsaulan och den rödmålade byggnaden från 1770-talet, mellan nu och då, är tilltalande och lockar till instagramfoton.
- Nere vid Solnavägen och infarten till Karolinska Institutet står skulpturgruppen *Det entomologiska kvinnorovet* av Eric Grate på sin fyra meter höga granitsockel. "Benlös kvinnofigur möter medicinsk protest" och "Professorerna chanslösa i skulpturstriden" var några tidningsrubriker under den brännheta konstdebatten i slutet av 1950-talet. Lärarkollegiet tyckte att det var "klart olämpligt, att vid entrén till en medicinsk högskola en skulptur uppsattes, vars motivall mera för tanken till fysiska och psykiska sjukdomars och lytens nedbrytande krafter än läkekonstens helande förmåga". Men trots protester kom det surrealistiska konstverket på plats 1958. **En kikare gör det lättare att förstå vad det är man tittar på:** En man och en kvinna springer medan de för bort en kvinna som saknar armar och ben. På huvudet bär denna kvinna en hatt eller en krona. Mannens käkar är försedda med insektsliknande antenner. Om detta ger mesmak finns flera av Eric Grates skulpturer i en liten park vid Centralvägen mitt emot Solna centrum.
- Sitt ner en stund på Café Erik Jorpes i bottenvåningen på Aula Medica och studera denna prisbelönta byggnad i trä, stål och glas. Ta hissen till Svarta Räfven på översta våningen. Från restaurangen har du **en spektakulär utsikt** över både Solna och Stockholm, på platsen där de båda kommunerna nu växer ihop med Eugeniagatan som gränsgata.
- I boken *Konsulterna. Kampen om Karolinska* berättar journalisterna Anna Gustafsson och Lisa Röstlund hur ett nytt oprövat vårdkoncept, värdebaserad vård, såldes in av Boston Consulting Group till landstingspolitikerna. Trots omfattande protester från sjukhusets anställda. Vi har nog alla läst om skenande kostnader, ej fungerande vård och personal som slutar. **Hur ska det gå?**

8. Kvarnberget - en naturupplevelse med Toscana och Plupp som belöning

- Ulriksdal.
- **Utgå** från Bergshamra centrum. Gå Björnstigen västerut och sedan Kungshamravägen ända ned till Ulriksdalsvägen. Ett alternativ är att ta buss 503 från Bergshamra centrum och stiga av vid hållplats Berglunda, en liten bit från Kungshamravägen.
- Framför dig leder en bred stig in i Ulriksdals naturreservat. **Följ den genom lind- och bokskogen.** I lindallén skymtar Beylon, en rosa villa från 1804 med byggnadsmässiga släktförhållanden till Hvilan vid Drottningholms slott och Haga slott i Hagaparken. **Fortsätt** stigen till vänster upp på rullstensåsen genom tallskogen. **Utmanande (40 m).**
- Intressant. Utsikten över Brunnsviken söderut är delvis skymd av träd, sly och snår. **Den stora behållningen** är att vandra på Stockholmsåsen bland högresta tallar, spikraka som pelare i en medeltida katedral. Men titta också noga på marken omkring kvarnstenen som påminner oss om väderkvarnen som en gång stod på platsen. Här växer backtimjan, tjärblomster och ängshavre.
- Det här är riktigt gamla trakter! På den norra sidan av Kvarnkullen **passerar** du genom ett gravfält från yngre järnåldern. På andra sidan Järvavägen ser du Mellanjärva gård. Här har det bott människor i 1 500 år. Då var Brunnsviken en del av Östersjön och dagens trafikplats stod under vatten. **Föreställ** dig hur dåtidens "solnabor" kom inseglande och la till vid bryggorna ungefär där Scandic Järva Krog nu ligger. Uppe på den torra och skyddande åsen byggde de en by och begravde sina döda.
- The Winery Hotel, Rosenborgsgatan 20. Här tillverkas vin av druvor från den egna gården Terreno i Toscana. Ett glas Black Bottle Rosé vid **takpoolen** med dubbel panoramautsikt över Brunnsviken och Arenastaden, inte helt fel.
- Barnboksförfattaren Inga Borg bodde större del av sitt liv i Ulriksdal, i ett gult trähus med gröna detaljer som finns avbildat i några av böckerna. Hon skrev ett tjugotal böcker om Plupp, osynlig för oss människor men med förmågan att kunna tala med djur. I *Plupp och älgen* får vi följa hur **en vänskap** mellan Plupp och älgkalven Långben växer sig stark. Den som på 1990-talet promenerade i Ulriksdal kunde möta Inga Borg med sin vit- och svartprickiga hund. Du stöter förmodligen inte på några älgar, rådjur är däremot desto vanligare.

9. Marias berg - en rofylld parkstund i Ulriksdal

- Ulriksdal.
- Utgå från Bergshamra centrum. Ta buss 503 till hållplats Ulriksdals värdshus.
- **Gå** ner för Slottsallén, över bron och genom grindarna till Ulriksdals slottspark. **Gå** förbi slottet. Bakom slottscaféet till vänster slingrar sig stigen upp till Mons Mariae, Marias berg. Ansträngande (30 m).
- Intressant. Nedanför ligger Ulriksdals slottspark med orangeri, alléer, gräsmattor, statyer, boskéer och fontän. Parkens placering i en dalgång mellan åsarna blir tydlig här uppifrån - du **skymtar** Ulriksdals Vårdhus och Confidencen som du nyss gick förbi. Uppe på Mons Mariae finns en uttorkad damm. Den anlades 1860 för att förse fontänen med vatten. Höjden har fått sitt namn efter Maria Eufrosyne, gift med Magnus Gabriel De la Gardie som på 1660-talet lät anlägga en mycket praktfull park, "det mest egenartade i den svenska trädgårdskonstens historia". Här anordnades spektakulära fester med drottning Kristina som **hedersgäst**. Bakom orangeriet ledde terrasser och trappor upp till ett tempelliknande lusthus med samma utsikt som du nu har.
- På slottets södra och norra fasader finns vapenbilder som berättar om några av slottsherrarna. Michael Karlsson har tagit fram en kostnadsfri vägledning som finns på www.frescatiutbildning.se. **En kikare** gör det lättare att se detaljerna. **Besök** även slottet och titta på det stora vardagsrummet, en tidskapsel från 1973 då Gustaf VI Adolf dog.
- Ulriksdals slottscafé ligger i det gamla slottsköket. Slå dig ner i en vilstol med ulliga lammskinn medan solen strilar genom lindarna och **lugnet rullar in**.
- Ulf Björkman var adjutant till Carl XVI Gustafs farfar, Gustaf VI Adolf. I *Kungens Adjutant* berättar jaktpiloten som kom i kunglig tjänst på ett dråpligt sätt hur Ulriksdals slott användes av Gustaf VI Adolf. En mer detaljerad beskrivning av kungens vistelser här under **50 år** får man i Kjell Fridhs biografi *Gamle Kungen. Gustaf VI Adolf*.

10. Mot norr från Hagalund - Solna i förändring

- Hagalund.
- Ta buss 513 från Solna centrum och stig av vid hållplats Hagalunds kyrka på Hagalundsgatan.
- **Gå till vänster** om Hagalundsgatan 1-7, ett av de åtta blå husen som enligt arkitekterna ska likna oceanångare som tar med oss in i framtiden. Ovanpå tågtunnelns mynning **står** du vid utsikten. Behaglig (30 m).
- Intressant. På andra sidan den alltid hetsiga Frösundaleden **ser du myllret av människor** som tar sig till och från Solna station. Till vänster höjer sig Arenastaden med SEB:s konstverksfyllda huvudkontor och Quality Hotel Friends. Hotellets runda fönstren i olika storlek har inspirerat till det alternativa namnet "Zlatans svett droppar". Målbron med sitt karakteristiska rundade spann förbinder denna New York-liknande del av Solna med Frösunda på andra sidan järnvägen. Långt där borta sticker de gula höghusen i Ritorp upp och till höger löper Kvarnkullen i Ulriksdal som en grön hästrygg. **Titta noga** och så ser du ICA-skylden i rött på en vit byggnad med mörka fönsterränder på Kolonnvägen - ett av många huvudkontor i området. Ballongberget skymtar bakom nya Solna United i hörnet av Rättarvägen och Gårdsvägen, precis intill Solna station. **Titta noga igen.** Arlas röd vita kossa försöker att leka med den allvarliga fasaden i tegel i olika nyanser. På taket till Solna United finns nio så kallade poddar, mötesrum med utsikt. Arkitektkontoret Tengbom och byggherren Skanska skriver att "det finns gott om undersökningar som ger stöd för tesen att utsikt ökar såväl trivsel som produktivitet".
- **När du vänder dig om** ser du Hagalunds kyrka vid Kyrkbacken. Den är värd ett besök. En gång i tiden låg denna jugendpärla från 1906 omgiven av bebyggelsen i gamla Hagalund. Konstnären Olle Olssons Hagalunds ateljé låg ett stenkast bort. Carl Eldh har gjort Kristi uppståndelse, reliefen framme vid altaret. Det fanns inga pengar att bygga kyrkan men tack vare att arkitekten Sigge Cronstedt arbetade gratis och byggnadsmaterialet skänktes eller såldes till reducerat pris kom det heliga rummet på plats. I närheten låg länge Solnas enda moské.
- Chili Masala på Hagalundsgatan 19 sägs vara **den bästa punjabi-restaurangen** på flera mils avstånd. Här känner man sig alltid välkommen och maten kommer snabbt på bordet.
- Kompositören Britt Lindeborg **borde vi nämna oftare.** 1959 blev hon den första kvinna att få med ett bidrag i Melodifestivalen. 1969 vann hon samma tävling med texten till Judy min vän. 1984 vann hon Eurovision Song Contest med texten till Diggi loo diggi ley. Britt Lindeborg har beskrivit hur svårt det var att som kvinna ta sig fram inom den manligt dominerade populärmusiken. Hon växte upp på Södra Långgatan 17 i gamla Hagalund. Till musiken från en italiensk slagdänga skrev hon **Lyckliga gatan.** Det är lätt att bli nostalgisk när man lyssnar till "lyckliga gatan du finns inte mer, du har försvunnit med hela kvarter".

11. Mot söder från Hagalund - ett panorama på 180 grader

- Hagalund.
- Ta buss 513 från Solna centrum och stig av vid hållplats Sunnangården på Hagalundsgatan.
- Från Hagalundsgatan viker du in på Furugatan. I slutet av Furugatan ser du det majestätiska vattentornet **som är målet**. Gå upp för trappan i granit och runda vattentornet på höger sida. På berget möter du en 180 gradig panoramautsikt med Hagalunds arbetsplatsområde precis nedanför. Behaglig (40 m).
- Vidunderlig. Till vänster **ser du** 1) Wenner-Gren Center vid Sveaplan, ett stenkast från kommungränsen mellan Solna och Stockholm. 2) Sedan följer tornen till Solna kyrka och Engelbrektskyrkan. 3) Karolinska Universitetssjukhuset och Norra tornen (Innovationen och Helix) bildar tillsammans en iögonfallande byggnadsvolym. 4) På andra sidan järnvägen höjer sig PostNords huvudkontor Arken över Säkerhetspolisens byggnad i området Ingenting, en del av Huvudsta. 5) Rudvikens samlade bebyggelse i gult tegel och röda plåttak övergår i det 15 våningar höga stadshuset vid Solna centrum. 6) Avslutningsvis **kan du ana** smalhusen i rött tegel vid Råsundavägen i Näckrosområdet.
- **Besök** Olle Olsson Hagalund-museet i hörnet Furugatan/Spetsgatan med eller utan guide. Konstnärshemmet är en av Solnas pärlor. Olle Olsson Hagalunds dotter Lena Olsson Petrén har återskapat några av rummen en trappa upp. Där går det att på nära håll **uppleva** hur ett hem i gamla Hagalund kunde se ut. På bottenvåningen hänger *Målaren och ånglarna*, en av mina favoriter. Självpортrättet visar en välklädd målare som tar emot och hälsar oss välkomna. Olle Olsson Hagalund sa själv apropå att han målade i kostym att "det ger mig en viss självkänsla när jag målar, klädd liksom till fest". **Titta** också på Kent Fernströms detaljerade modell av kvarteret Odin i gamla Hagalund. Gatorna kantas av trähus med individuell och fantasifull snickarglädje.
- I köket finns ett café där kaffekoppar i tunt porslin, rosa pelargoner och skira spetsgardiner bidrar till att man vill sitta ner och sätta gaffeln i **en bit ambrosiakaka**. Gården utanför köksfönstren är som gjord för en rofylld och stämningsfull stund.
- På 1960-talet revs nästan all bebyggelse i förstaden och municipalsamhället Hagalund, som hade vuxit fram omkring år 1900. Förutom kyrkan och vattentornet finns nu endast en handfull byggnader kvar vid Furugatan och Spetsgatan. Men Solna stads bildarkiv ger dig **fri tillgång** till ett omfattande bildmaterial där byggnaderna, gatumuljöerna och folklivet finns kvar. "Hagalund" ger 4 400 träffar!

12. Norra begravningsplatsen - i de rikas kvarter på fåfångans marknad

- Haga.
- **Ta** någon av bussarna som stannar på Solnavägen vid hållplats Industrivägen i kanten av Hagalunds arbetsplatsområde. 2025 kommer tunnelbanan hit. Närmaste station blir Södra Hagalund med en utgång mot Gelbgjutarevägen.
- På andra sidan Industrivägen finns en entré till Norra begravningsplatsen. Solglimtsvägen **leder** dig runt Lindhagens kulle utmed begravningsplatsens gräns mot Hagalunds arbetsplatsområde. Vik av på första vägen till höger och följ Minneslundsvägen upp till toppen. Behaglig (30 m).
- Intressant. Från minneslundan på Lindhagens kulle **har du samma utsikt** som Anita Brusewitz-Hanssons skulpturgrupp *Musik i grenverk*, nämligen Västra skogens höghus och när träden ännu är kala även stadshuset i Solna centrum. Men den stora poängen här är den närmaste omgivningen. På Lindhagens kulle finns en samling av mausoleer som är unik i Sverige. Möjligen kan Östra kyrkogården i Göteborg uppvisa något liknande. Gå runt och **låt dig fascineras** i "De dödas stad".
- En bit bort ligger August Strindberg som i sitt testamente skrev att han inte ville bli begravd "i de rikas kvarter på fåfångans marknad", det vill säga på Lindhagens kulle. I stället valde han kvarter 13A och grav 101. Här vilar också dottern Kerstin som han fick med sin andra hustru Frida Uhl. Om du har **gott om tid** kan du leta upp Siri von Essen, hans första hustru. Du hittar henne i kvarter 2, grav 214. Men **försök inte** att hitta Frida Uhl. Eller Harriet Bosse, den tredje hustrun. Deras gravar finns i Österrike och Norge.
- **Vandra** genom begravningsplatsen norrut ända fram till grind 8 vid Haga norra. **Se upp** för cyklister som i rasande fart passerar på Hagavägen! När du har lyckats med det föreslår jag ett besök på hotellet Giò i Hagahuset, före detta Landstingshuset från 1957, på Råsundavägen 1-3. I restaurangen Mama Giò finns mysigt inredda miljöer som passar för **en snabb drink eller en lång middag**. Stig Annerfelt, Landstingshusets arkitekt, inspirerades av Giò Pontis samtida Pirelli-höghus i Milano.
- Marie Louise Ramnefalks dikt *Ett perspektiv* **passar att läsa** när du vandrar genom Norra begravningsplatsen som för många väcker känslor av sorg, saknad och längtan. Dikten slutar så här: "Ljug, så ljug blir sant när du håller i mig, Lev igen! En liten stund! Hemligt. Lev hos mig! Du brukade tycka om det!"

13. Pipers park - med stänk av 1700-tal och graffiti

- Bergshamra.
- **Utgå från Kraus torg** utanför tunnelbanestationen i södra Bergshamra. Med ICA-butiken på höger sida går du sedan ner för Odlingsvägen, svänger till höger på Åbergssons väg och direkt till vänster på nr 1-9 på vägsnutten med samma namn. En gångväg tar vid. Håll höger och gå över Bergshamra allé och snedda lite till vänster för att komma in på Tivolivägen.
- **Passera** genom koloniområdet. Efter en liten vägpuckel vid några praktfulla lönnar ser du Pipers udde till vänster. Välj någon av stigarna upp till den på 1700-talet anlagda utsiktsterrassen på toppen. Behaglig (20 m).
- Vidunderlig. Brunnsviken breder ut sig med Bergianska trädgården till vänster och Frösunda till höger. Söderut skymtar Roslagstull och Engelbrektskyrkan. **Vyn ramas in av åldriga ekar.** Pipers udde är en del av den engelska landskapspark som Fredrik Magnus Piper ritade till frankofilen, poeten och kungavännen Gustaf Philip Creutz 1784. Creutz dog ett år senare och anläggningsarbetet avstannade. Kvar finns de slingrande stigarna, terrassens stenmurar och siktlinjerna över vattnet.
- Gå ner till bryggan vid Brunnsviken och **vik in på stigen till höger vid fårhagen.** I hagen uppe vid Gula villan/Tivolipaviljongen står Solnas största och förmodligen äldsta ek, över sex meter i omkrets och minst 400 år gammal. Respekt! Efter en liten stund byter naturen karaktär. Knotiga äppelträd, syrenbuskar och växthusgrunder - **vad är detta?** Jo, du ser spåren av de omfattande odlingar som anlades i slutet av 1800-talet av Grand Hôtels grundare, Jean-François Régis Cadier. Det nya storhotellet på Blasieholmen slukade en stor mängd grönsaker, frukt och bär. Fortsätt att gå framåt. Efter en stund **ramlar du nästan över** en häftig graffitimålning i blått och orange. Konstnären J.B. tillför ytterligare en dimension till denna plats som präglas av skönt förfall.
- **Fika** på småstadslika Bergis vid Bergshamra torg. Bäst är att sitta utomhus i solen och titta på vad som händer hos cykelhandlaren intill eller Röda Korset mittemot, men det går lika bra att knipa något av de få borden inomhus. DN och SvD finns att läsa.
- I *Trädens hemliga liv* skriver Peter Wohlleben att ”**skogsluft är sinnebild för hälsa.** Den som vill andas ut ordentligt eller motionera i särskilt bra atmosfär går ut i skogen”. På Pipers udde är det möjligt trots den omgivande storstaden.

14. Råsunda skyltar - titta på folkstormande sjö och Solnas Manhattan

- Råsunda.
- Ta någon av bussarna som trafikerar Råsundavägen. Stig av vid Stråket och vik in på Tottvägen, till vänster på Grindvägen och till höger på Råstavägen.
- Mellan nr 26 och 28 på Råstavägen finns en skylt: **Utsiktsplats**. Det är den enda av vägledningens 17 utsiktsplatser som erbjuder en sådan föredömlig skyltning. Ansträngande (25 m).
- Vidunderlig. Närmast nedanför berget **ser** du villorna längs med Sjövägen i Solnas "Djursholm" och sedan följer Råstasjön och Arenastaden. Till vänster **skymtar** Sundbybergs lite vågade nybyggnationer omkring grannkommunens stadshus på Östra Madenvägen 4. Bortom Råstasjön avtecknar sig Råstahem som byggdes för SJ-anställda. Hagalundsdepån till höger om Råstahem är norra Europas största - här sköter man om hundra tåg dagligen.
- Gå runt Råstasjön i Solnas tredje och senaste naturreservat. Ta med **en fågelbok och kikare** och upplev på nära håll det artrika och under våren påtagligt ljudstarka fågellivet. Skrattnåsarna hörs vida omkring! Sedan är det dags för Evenemangsgatan i Arenastaden, det närmaste Solna kommer New York. Här ligger huvudkontoren på rad. Siemens i en byggnad streckad i gult, orange och lila. Svenska Spel som har valt en fasad i lysande rött medan Vattenfalls påminner om grönskimrande vattenskum. Gatans alla färger och mönster kan bidra till att skapa en sprittande livsglädje hos flanören i **detta koncentrat av urbanitet**.
- Café Kärven på Råsundavägen 66 är ett av Solnas äldsta caféer. Här serveras hemlagad, rejäl och prisvärd mat av vänlig personal. **Titta lite extra** på de tre oljemålningarna som den tidigare ägaren lät hänga kvar. Konstnären heter Bo Matson och motiven är från Solna.
- De styrande i Solna och byggbolaget Fabege hade från början planerat för en kraftig exploatering av Råstasjöns stränder. **Människor reagerade**, engagerade sig och bildade nätverket Rädda Råstasjön. På raddarastasjon.se kan du läsa om hur en framgångsrik opinionsbildning kan leda till ett förändrat beslut och vägval. Resultatet blev Råstasjöns naturreservat som i väster ansluter till Lötsjön-Golfängarnas naturreservat i Sundbyberg.

15. Sfären och Bockholmen - fyra kommuner möts i en kärleksfull omfamning

- Bergshamra.
- Ta buss 503 från Bergshamra till ändhållplatsen Himlabacken. Gå fram till Sfärens entré på Bockholmsvägen 1. Nu ska du först gå **uppför** för att sedan gå **nedför**.
- En bit till vänster om den gröna entrén finns en stig. Den leder upp till torget med "kyrkan mitt i byn". Det var Evangeliska Brödräfsamlingen som 1991 lät bygga bostadsområdet för alla åldrar: *Glädjen* för boende upp till 40 år, *Friheten* för 40-60-åringar och *Tryggheten* för äldre. Håll till höger vid Lena Lerviks konstverk. Runt husknuten finns en stig som leder utför. **Landskapet öppnar successivt upp sig** när du går nedför berget. Håll till vänster och gå över bron till Bockholmen. En bit fram till höger väljer du vägen skyltad *Bockholmen Boat Club*. Först ansträngande (15 m) och sedan behaglig (vid stranden).
- Vidunderlig. Du står på Solnas enda skärgårdsö med Lilla Värtan som **omfamnar dig**. Här möter Solna tre kommuner: Danderyd till vänster, Stockholm till höger och rakt fram skymtar Lidingö.
- **Stocksundstorp** är ett samhälle lite för sig själv. För att ta sig dit, gå till höger efter bron. Villabebyggelsen är mycket varierad och har tillkommit vid olika tidpunkter Titta på det välbevarade funkishuset på Stocksundstorpsvägen 10. På Konvaljstigen 4 ligger Stocksundstorps gård som uppfördes i mitten av 1700-talet. En tredje sevärd byggnad har adress Alnåsvägen 7. Här får det sena 1800-talets snickarglädje ett ansikte.
- Du kan bara inte missa Bockholmen Hav & Restaurang när du nu är här. En vacker sommarkväll försvinner tiden på den vattennära **Kärleksbaren**. Folk kommer och går. Några lägger till båten vid bryggan. Sorl och skratt blandas med fågelsång. Livet känns lätt och enkelt.
- Stämningen liksom kräver **tre kärleksfilmer**: *Shakespeare in Love*, *Ett rum med utsikt* och *Brokeback Mountain*.

16. Tivoliberget - bland kattugglor och vattensalamandrar

- Bergshamra.
- **Utgå** från Kraus torg utanför tunnelbanestationen i södra Bergshamra. Med ICA-butiken på höger sida går du ner för Odlingsvägen, svänger till höger på Åbergssons väg och sedan direkt till vänster på nr 1-9 på vägsnutten med samma namn. En gångväg tar vid. Håll höger och gå över Bergshamra allé och snedda lite till vänster för att komma in på Tivolivägen. **Strosa genom** Bergshamra koloniförening med sina prydliga och prunkande trädgårdar och odlingslotter. Här har funnits kolonister sedan 1919 och det kan vi tacka banktjänstemannen och rösträttsaktivisten Anna Åbergsson för.
- Tivolivägen slutar vid en vändplan. Gå till höger för att efter bara en liten stund vika av på en mindre stig utmed fårhagens staket. **Följ stigen upp på berget.** Du passerar betongrester av skyttevärn från andra världskriget. Omfångsrika hasselnår följs av istidens blankpolerade granithällar vid den nästan lodräta branten. **Se upp var du sätter fötterna! Ansträngande (30 m).**
- Vidunderlig. Du möts av **ett panorama** på 180 grader över Brunnsviken, från Järva krog i norr till Hagaparken i söder. Rakt över ser du SAS-huset i Frösundavik. Brunnsviken är som djupast med 14 m precis nedanför Tivoliberget. Du befinner dig i **Kungliga nationalstadsparken** som har ett av norra Europas största samlade ekbestånd. Solna har 774 av Stockholms läns 20 000 skyddsvärda ekar. Kanske står du intill någon av dessa jättar med mycket stor betydelse för den biologiska mångfalden. Ekar är värdar för 1 500 olika arter. Här stortrivs svampar, lavar, insekter, kattugglor och hundra andra häckande fågelarter.
- **Besök** den nyanlagda våtmarken mellan Tivoliberget, kolonistugorna och de tegelröda radhusen. Våtmarken har tillkommit för att förbättra livsmiljön för den unika förekomsten av grodor, paddor och vattensalamandrar. Groddjur är kräsna. De vill ha närhet till vatten för att föröka sig, skogsområden där de kan övervintra och öppna gräsmarker för jakt. Och just denna variationsrika natur finns här.
- Kafé Sjöstugan har tre ledord: ekologiskt, rättvisemärkt och närproducerat. Grönsakspajen med egentillverkad must på äpplen från närområdet **rekommenderas**. Ta också del av Sjöstugans program med musik, teater och hantverkskurser.
- Annika Malmsten som driver Kafé Sjöstugan är en av Solnas **9 500 företagare**. Michael Karlssons intervju med henne, *Sjöstugan - mer än bara ett kafé*, finns att läsa på www.frescatiutbildning.se.

17. Överjärva - Solnas Skansen

- Järva.
- Ta pendeltåget till Ulriksdals station, gå ned för trappan och till höger i gångtunneln. Du **kommer ut på ett nyanlagt litet torg**. Vik till vänster på Kolonnvägen som efter en liten stund övergår i Överjärva gårdsväg. En bit fram står några vilsna byggnader. Det är två av de så kallade rödingarna som flyttades hit när trafik Korsningen Enköpingsvägen/ Kolonnvägen anlades. Det verkar som om man inte vet vad man ska göra med de kulturhistoriskt värdefulla före detta bostäderna för anställda vid SJ. **Fortsätt** genom golfbanan.
- Före entrén till Överjärva gård, vik av till vänster och gå bort till dungen av lind och lönn, men **se upp för felriktade golfbollar!** Behaglig (20 m).
- Intressant. Framför dig växer det nya Solna fram. Man räknar med att befolkningen i Solna kommer att öka till 100 000 invånare år 2030. Nya bostäder i mängd måste därför byggas. **I trädens skugga ser** du golfbanan som bitvis försvinner för att ersättas av bebyggelse i den här delen av stadsdelen Järva, mellan E4 och järnvägen. En viktig uppgift för stadsplanerarna är att sy ihop det **äldre** Solna med det **nya**. Just här ska det bli intressant att se hur Nya Ulriksdal kommer att relatera till Bagartorp och Agnesberg på andra sidan järnvägen.
- I slutet av 1800-talet var Överjärva gård Solnas största jordbruk som levererade mjölk till ett växande Stockholm. På gården bodde hundra personer varav många var statare. **Besök museet i den välbevarade statarlängan** och få en bild av den otrygghet och utsatthet som statarna utsattes för. En bit bort vid den blå bron som leder över till Järvastaden står en runsten. Här har bott människor i tusentals år! **Många** söker sig till Överjärva gård för att titta på lammen vid påsktid eller fira midsommar med människor från Solnas åtta stadsdelar. Detta är det närmaste en solnabo på hemmaplan kan komma landsbygdsliv.
- Överjärva gårdscafé i Hästskostallet. Det här är ett ställe **för barn** med ytor både inomhus och utomhus. Den ekologiska korven och de ekologiska pannkakorna är favoriter. På baksidans terrass finns några lugnare bord med utsikt över det gamla odlingslandskapet.
- **Bli medlem** i föreningen Kulturlandskaperna som med sina får håller landskapet öppet i Solna och på så sätt bidrar till biologisk mångfald. I föreningens medlemsblad beskriver ordförande Ulla Alm hur det går för tackorna, baggarna och inte minst alla nya lamm. Vad händer när ett lamm mister sin mamma? Vad ska lammen heta? Vilka bagglamm ska sparas för avel? Ulla Alms svar rymmer ofta en stor portion dramatisk humor.